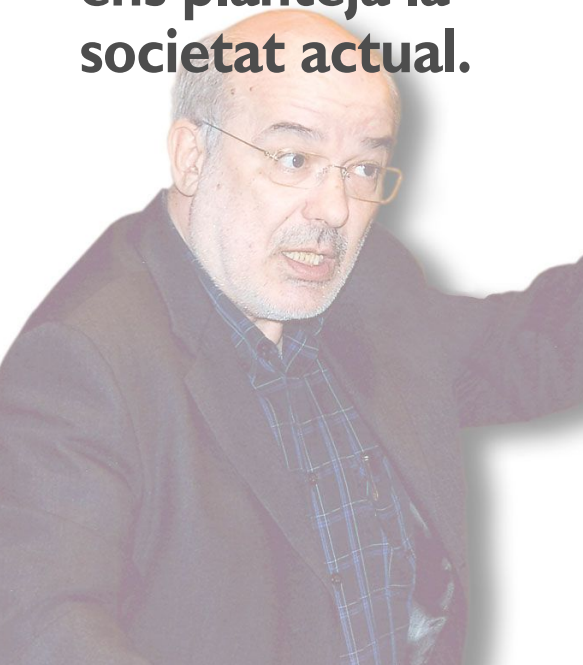

ENTREVISTA:

Josep-Maria Terricabras: l'opinió d'un filòsof sobre alguns interrogants que ens planteja la societat actual.

► Josep-Maria Terricabras és catedràtic de filosofia, director de la Càtedra Ferrater Mora de Pensament Contemporani de la Universitat de Girona i membre de l'Institut d'Estudis Catalans. Ha sigut becar de la Universitat de Münster (Alemanya), del St. John's College (Cambridge) i de la Universitat de Berkeley (Califòrnia). Ha treballat temes de filosofia contemporània, particularment de lògica, filosofia del llenguatge, teoria del coneixement i ètica. Ha publicat, entre altres, *Ludwig Wittgenstein: Kommentar und Interpretation* (1978), *Ètica i llibertat* (1983), *Fer filosofia avui* (1988), *La comunicació* (1996), *Atreix-te a pensar* (1998), *Raons i Tòpics* (2001), *I a tu, què t'importa?* (2002), *Pensem-hi un minut* (2004) i *Qüestió de Criteri* (2005). És traductor al català del *Tractatus logico-philosophicus* (1981) i de les *Investigacions filosòfiques* (1983) de Wittgenstein. També ha fet l'adaptació del projecte *Philosophy for Children* (1987-1995) i ha dirigit l'actualització del *Diccionari de Filosofia* de J. Ferrater Mora (1994).

Té obert el portal de filosofia www.terrificabras-filosofia.info

FEP.net: *La vida actual realment és tan estressant com sembla, o és el propi individu que fa que ho sigui?*

Josep-Maria Terricabras: Segurament que hi ha una mica de tot. Les obligacions que tenim -feina i família, sobretot-, juntament amb els molts estímuls que rebem i als quals sovint volem correspondre -relacions socials, esport, formació professional, diversió i aficions diverses- fan que la vida quotidiana ens quedi “molt atapeïda”. Els caps de setmana tampoc no serveixen per descansar sinó, com se sol dir, “per canviar d'activitat”, cosa que -en contra d'una opinió molt estesa- no sempre representa un descans.

FN: *Incertesa, por, angonya... són mots que han esdevingut quotidians, com s'explica?*

JMT: Són mots quotidians però que s'han de considerar amb calma: perquè hi ha pors i angonies molt reals -com ara les relacionades amb la feina o amb la salut-, però n'hi ha de postisses, de fabricades -com ara les relacionades amb el terrorisme internacional.

No dic que no puguem ser víctimes d'un atac terrorista. Simplement dic que em sembla absolutament impropï que seguim les consignes angoixants d'alguns dirigents polítics internacionals i que estiguem permanentment preocupats per uns esdeveniments que potser no es produiran mai. Viure espantat sense que hi hagi alguna raó específica per estar-ne, em sembla propi de persones inestables i malaltisses. És clar que això ens debilita molt i ens fa acceptar amb més facilitat tota mena de controls socials i de mesures de seguretat, adoptades, suposadament, per protegir-nos.

FN: Què en penseu, del tòpic "abans es vivia millor"?

JMT: Em sembla una ridícula irreflexiva. "Abans"? Quan era "abans", quan jo era petit? "Es vivia"? Qui? Tothom? Francament, no sé de què parlem quan parlem així. I no entenc que es puguin fer comparacions globals i imprecises entre èpoques històriques senceres en què no se sap què es compara ni de qui es parla. Els que diuen aquestes coses o no tenen temes més interessants de

«massa famílies descarreguen sobre l'escola algunes responsabilitats bàsiques que elles havien d'haver assumit i cultivat»

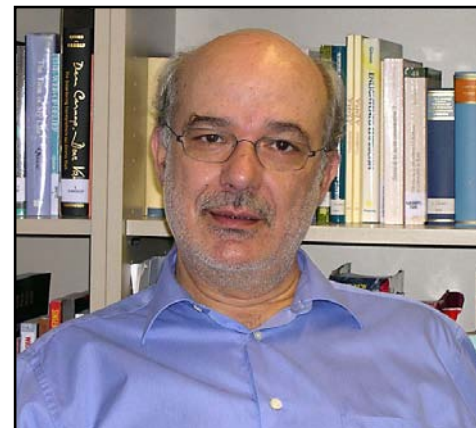
«la soledat és un dels problemes més terribles del nostre temps»

conversa o pateixen de tant en tant atacs de nostàlgia injustificats. Si de cas, que diguin que abans es tardava més per anar de Girona a Barcelona, que la majoria dels ciutadans era més assídua als actes religiosos, que les famílies tenien més fills o que la gent tenia menys facilitats per viatjar. Si es comparen accions i situacions concretes, ho entenc. Globalment i en general, no.

FN: Què s'entén, ara, per viure de manera saludable?

JMT: El concepte de "salut" ens ve històricament condicionat. Cada època té la seva idea de salut. Fa cent anys era bon senyal que els nens fossin grassets i tinguessin galtones vermelles, per

això se'ls atipava -si es podia- amb aliments greixosos i, en segons quins llocs, se'ls donava pa sucat amb vi, perquè tinguessin "més virior". Ara l'obesitat infantil es considera una malaltia i aquelles pràctiques, una barbaritat. Jo distingiria entre "la sensació de viure saludablement" -que és molt subjectiva però molt satisfactòria- i la "situació real de salut" -donada per paràmetres analítics que

sovint no tenen res a veure amb les meves sensacions, però que són finalment els que diuen si la nostra vida està més o menys amenaçada per la malaltia i la mort. Segurament que, en la pràctica diària, és important la mesura, d'acord amb la màxima clàssica "de res, massa". I és que res no és bo ni dolent en si mateix, sinó per la seva relació i dosificació amb la vida concreta d'una persona: fer esport és bo, però amb moderació i de manera adequada a l'edat i a les possibilitats físiques i psíquiques de qui en fa; i també és saludable estar enfeinat, si la feina no acaba absorbint, obsessionant o afeixugant el treballador. Si la vida de cadascú és saludable o no, ho ha de dir primer l'interessat (que dirà si és satisfactòria) i després també el metge (que dirà si és clínicament assumible i sostenible).

FN: Com s'ha de fer per digerir el bombardeig d'informació que ens arriba?

JMT: És cert que ens arriba molta informació, però sovint molt repetida, molt igual. En aquest sentit, el bombardeig actual és pesat sobretot perquè és massa homogeni. Està bé que tinguem fonts diverses d'informació, que sentim opinions variades, que considerem les raons que poden tenir els que no pensen com nosaltres, que enfoquem les coses des d'una banda que no és l'habitual, l'oficial. Si fem aquestes coses, encara que estiguem sotmesos a un bombardeig (és a dir, a moltes coses), no se'ns farà pesat ni inútil, perquè ens ajudarà a alliberar pensaments i energies. Els molts estímuls no són dolents per ser molts sinó per ser sempre els mateixos.

FN: Ens comuniquem més, avui?

JMT: Això és difícil de contestar. Segons com, sí: podem arribar a més gent a través de xats, correus electrònics i telèfons; segons com, no: ara també podem viure de manera més independent -sense el clan familiar- i, doncs, trobar-nos més sols que mai. Em sembla que la soledat és un dels problemes més terribles del nostre temps.

FN: Quin paper creieu que ha de tenir la família en la societat actual?

JMT: El paper de la família -en les formes

que històricament pugui adoptar- és sempre fonamental. El primer espai de creixement, de socialització, d'humanització és determinant per a la vida de qualsevol persona. Això no crec que ho discuteixi ningú. El problema sorgeix justament quan la família no fa les funcions que li corresponen i es limita a fer d'incubadora i de mainadera despresa. Em temo que avui massa famílies descarreguen sobre l'escola algunes responsabilitats bàsiques que elles havien d'haver assumit i cultivat.

FN: Viure en un marc social estable és decisiu per realitzar-se com a persona?

JMT: Sí, i tant. L'estabilitat social, emocional i d'entorn és fonamental per al creixement de la persona. Aquesta estabilitat és la que pot propiciar més endavant els canvis, les opcions personals i també, és clar, les discrepàncies amb la cultura i amb els valors rebuts. Però la discrepància no es pot construir sobre el no-res. Sempre es fa sobre alguna cosa que, si és sòlida, dona més consistència a l'acceptació o al rebuig que en facin els individus. El creixement de cadascú és complex, sempre inacabat, i reclama moltes

dosis d'estabilitat per poder ser un creixement real, amb sentit, i no un simple anar i venir d'opinions casuais i d'opcions guiades per la moda o pel caprici.

FN: Què hem de fer per respondre als estímuls de la societat actual i créixer com a persones?

JMT: No tinc cap recepta. Només goso indicar una mica l'estil del que em sembla una bona manera de procedir; i aquest estil consisteix, bàsicament, en el cultiu de la reflexió que ha de ser alhora personal i contrastada amb altres. Cadascú ha de treballar els seus principis, les seves idees, els seus valors, però no ho pot fer amb esperit prou crític si no comparteix i contrasta les reflexions i les experiències amb altres, que són els que l'ajudaran a descobrir-ne les possibilitats i els riscos. D'aquí

que hàgim de valorar molt la pertinença simultània a diversos grups i associacions: la família, companys de treball, grups juvenils o d'adults, clubs, sindicats, grups polítics o religiosos, equips professionals, etc. Al capdavall, l'autonomia personal -que és el que es tracta de promoure i preservar- no es fa sense l'ajut dels altres. ◀

